

Adviye Erbay
Öğr. Gör. Dr.
DEÜ Fen-Ed. Fak. Felsefe Bölümü

Bilim ve İdeoloji: Tekniğin İktidarı

Bilindiği gibi, bilimin birçok tanımı vardır. Bunlardan en genel olanı bilimin sistematik bilgiler bütünü olduğudur. Kuşkusuz burada söz konusu olan bilimsel bilgidir. Ancak ürün olarak bilgi süje (bilim adamı) tarafından nasıl bir düşünsel çerçevenin sonucu olarak ortaya konulmaktadır? Bu düşünsel çerçeve ya da paradigmayı oluşturan düşünceler, önyargılar ve problem bilinci nedir? Bunların ideolojinin çeşitli anlamları içinde ortaya çıktığını görüyoruz. Terry Eagleton, İdeoloji adlı yapıtında, ideolojiyi çeşitli şekillerde tanımlamıştır, bunlardan biri de ideolojinin “belirli bir toplumsal grup veya sınıfa ait fikirler kümesi” olduğudur. Bu tanımdan hareketle denilebilir ki, bilim adamlarının da bilimsel bilgi üretirken sahip olduğu birtakım düşünceler, önyargılar ve kanaatler vardır. Hatta bunlardan yola çıkılarak buluş yapılabilir. Bu konuda Bilim Tarihi örneklerle doludur.

Ayrıca modernitenin bilim görüşü dikkate alındığında, bunun büyük ölçüde doğaya egemen olma üzerine kurulduğu görülmektedir. “Bilmek egemen olmaktır” fikrini öne süren Bacon’da bilimsel düşünüşün önünde engel olarak görülen idoller vardır. Bu idoller bilimle uğraşanların ideoloji ile nasıl çatıştığını ifade eder.

Felsefe Tarihinde bilim ve ideoloji ilişkisi çeşitli şekillerde tezahür etmiştir. Bunlardan biri de pozitivist bilimi ideoloji haline getirmesidir. Ayrıca marxizmde de bilimsel/metafizik ayrımı yapılmış ve bilimsellik diyalektik ve tarihsel materyalizme dayandırılmıştır. Yirminci yüzyılda T.Kuhn ise bilimsel devrimleri paradigma değişimlerine bağlamıştır.

Postmodern döneme bakıldığında ise bir değer olarak bilim ve bilimsel bilginin yanında inanca, fala, halk tababetine v.b. yer açıldığını görüyoruz... Ayrıca Feyerabend Batı’da bilim eğitimini eleştirirken, bilimin de din gibi öğretilmeye başlandığını söylemektedir...

Habermas ise, “İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim” adlı makalesinde, bizzat bilimin ve tekniğin ideoloji haline gelmesini vurgulamaktadır. Nitekim günümüzde dini yönetimlerin bile teknolojiye aşırı önem verdiğini görmekteyiz. Artık teknolojinin iktidarı söz konusudur...